

Kennis maken op maat, samen met betrokken partners

Beleidsplan ZonMw 2016 - 2020

ZonMw

Kennis maken op maat, samen met betrokken partners

Beleidsplan ZonMw 2016 - 2020

Inhoud

Samenvatting 4

- 1 **Omdat de zorg verandert, doen wij dat ook 9**
 - Onze positie en rol 12
 - Aard en scope van dit Beleidsplan 16

- 2 **Hoofdlijnen 18**
 - Grote, duurzame programmaclusters 20
 - Internationale samenwerking 23
 - Vrij onderzoek, talentontwikkeling en fundamentele kennis 25
 - Nationale Wetenschapsagenda 26
 - Praktijkgericht programmeren, participatie en kennisagenda's 29
 - Impact versterken 32

- 3 **Nieuwe werkwijzen 35**

- 4 **Financiering 37**

Samenvatting

In *Kennis maken op maat, samen met betrokken partners* legt ZonMw haar strategische visie op de toekomst neer. Het beleidsplan voor 2016 - 2020 gaat in op de grote uitdagingen waarvoor de gezondheidszorg zich nu en in de toekomst gesteld zien, het beschrijft hoe onderzoek en innovatie kunnen helpen hierop een antwoord te vinden en geeft aan hoe ZonMw daaraan, steeds samen met anderen, kan bijdragen. Die bijdrage omvat ook de vernieuwing van de wetenschap zelf, het bieden van voldoende ruimte voor fundamenteel en translationeel onderzoek en de stimulering van wetenschappelijk talent.

In haar nieuwe beleidsplan legt ZonMw de nadruk op het voorzien in resultaten die impact hebben in wetenschap en samenleving. Meer dan ooit wil ZonMw haar programma's vormgeven samen met de partijen waarvoor de kennis bedoeld is. Dat borgt het daadwerkelijk gebruik van de ontwikkelde kennis. Co-creatie is uitgangspunt. Daarbij legt ZonMw het accent op kennisontwikkeling en -verspreiding en is de implementatie de verantwoordelijkheid van het veld. Heldere taakafbakening moet voorkomen dat we elkaar voor de voeten lopen.

Missie

De missie van ZonMw verandert niet: het stimuleren van gezondheidsonderzoek en zorginnovatie. Wetenschap en samenleving ontmoeten elkaar in deze brede missie. De programma's en activiteiten dekken het hele spectrum van fundamenteel onderzoek tot implementatie van nieuwe behandelingen, preventieve interventies of verbeteringen in de organisatie van de zorg. In de programma's legt ZonMw de verbinding tussen onderzoek, praktijk, beleid en onderwijs.

Vertrekpunt en rode draad van het nieuwe beleidsplan is het nieuwe gezondheidsconcept. De ideeën over gezondheid zijn fundamenteel aan het veranderen. Gezondheid wordt nu gezien als het vermogen van mensen zich aan te passen en een eigen regie te voeren in het licht van lichamelijke, sociale en emotionele uitdagingen van het leven. Gezondheid beslaat in die visie ook domeinen die buiten de gezondheidszorg vallen, zoals maatschappelijke participatie. Tegelijk biedt deze brede benadering nog meer ruimte voor verbindingen tussen en binnen de programma's.

Positionering

De hoofdpodragtgevers en belangrijkste financiers van ZonMw zijn het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

De verhouding tussen het budget van VWS en NWO is circa 75 procent - 25 procent. Vanuit deze unieke positie vervult ZonMw over de volle breedte de R&D-stimuleringsfunctie voor zowel het praktijkveld van de zorg, de preventie en het welzijn, als de medische wetenschappen en het zorgonderzoek.

Tijdens de looptijd van dit beleidsplan – waarbij is voorzien in een *mid-term review* in 2018 – gaat ZonMw deel uitmaken van de nieuwe organisatie van NWO. NWO kent in de toekomst vier domeinen: Wiskunde en Natuurwetenschappen, Toegepaste en Technische Wetenschappen, Sociale en Geesteswetenschappen, en Zorgonderzoek en Medische wetenschappen. Het voornemen is dat ZonMw het nieuwe NWO-domein Zorgonderzoek en Medische wetenschappen gaat vormen. Voorwaarde is dat beide organisaties in de transitieperiode met succes

naar de nieuwe situatie toegroeien. Het definitieve besluit over de integratie van ZonMw in NWO valt later.

Hoofdlijnen

Voor 2016- 2020 geven we langs zes hoofdlijnen richting aan de wijze waarop we kennis programmeren.

Grote, duurzame programmaclusters

Onder grote, duurzame programmaclusters verstaan we clusters waarin we op een consistente manier over een reeks van jaren programma's uitvoeren die goed op elkaar zijn afgestemd. Daarnaast kunnen we investeren in een infrastructuur om aan kennisontwikkeling en innovatie een duurzame basis te bieden. ZonMw kent nu programmaclusters op dertien belangrijke thema's.

Internationale samenwerking

ZonMw maakt zich er sterk voor dat gezondheids-thema's die voor Nederland belangrijk zijn, terugkomen op de Europese onderzoeksagenda. Onze inzet blijft gericht op het beschikbaar komen van

internationale budgetten, zodat Nederlandse onderzoekers kunnen deelnemen aan internationale programma's. Internationale contacten intensiveren we, ook buiten Europa, en ook op bredere onderwerpen zoals implementatie.

Vrij onderzoek, talentontwikkeling en fundamentele kennis

Vrij onderzoek en risicovol en grensverleggend onderzoek kunnen leiden tot baanbrekende innovaties in de gezondheidszorg. Het is van groot belang dat onderzoek wordt uitgevoerd waarin wetenschappers in alle vrijheid hun talent kunnen benutten en zelf bepalen wát ze onderzoeken. Daarom waarborgen we dat hiervoor ruimte blijft. Vaak zal dat ruimte voor fundamenteel onderzoek zijn, maar daartoe beperken we ons niet.

Nationale Wetenschapsagenda

De uitkomst van de Nationale Wetenschapsagenda laat zien hoeveel belang de maatschappij hecht aan wetenschappelijke vooruitgang rond thema's die zorg en gezondheid betreffen. Drie van de zestien hoofdroutes gaan daar volledig over. In andere routes

spelen vragen over zorg, welzijn en gezondheid een belangrijke rol. In de programmering sluiten we op deze routes aan.

Praktijkgericht programmeren, participatie en kennisagenda's

Nieuwe kennis moet uiteindelijk z'n weg vinden in de praktijk van preventie, zorg en welzijn. Dat lukt alleen als de kennis ook op de praktijk is afgestemd. Kennisagenda's van beleids- en veldpartijen dragen bij aan praktijkgericht programmeren. Om die reden stimuleert ZonMw de totstandkoming van dergelijke agenda's. En soms ontwikkelen we die zelf, samen met betrokken partijen.

ZonMw wil ook de rol van kennisprogrammeur voor gemeenten, regionale en lokale zorgpartijen op zich nemen. Deze partijen krijgen steeds meer te maken met vragen waar onderzoek voor nodig is.

Impact versterken

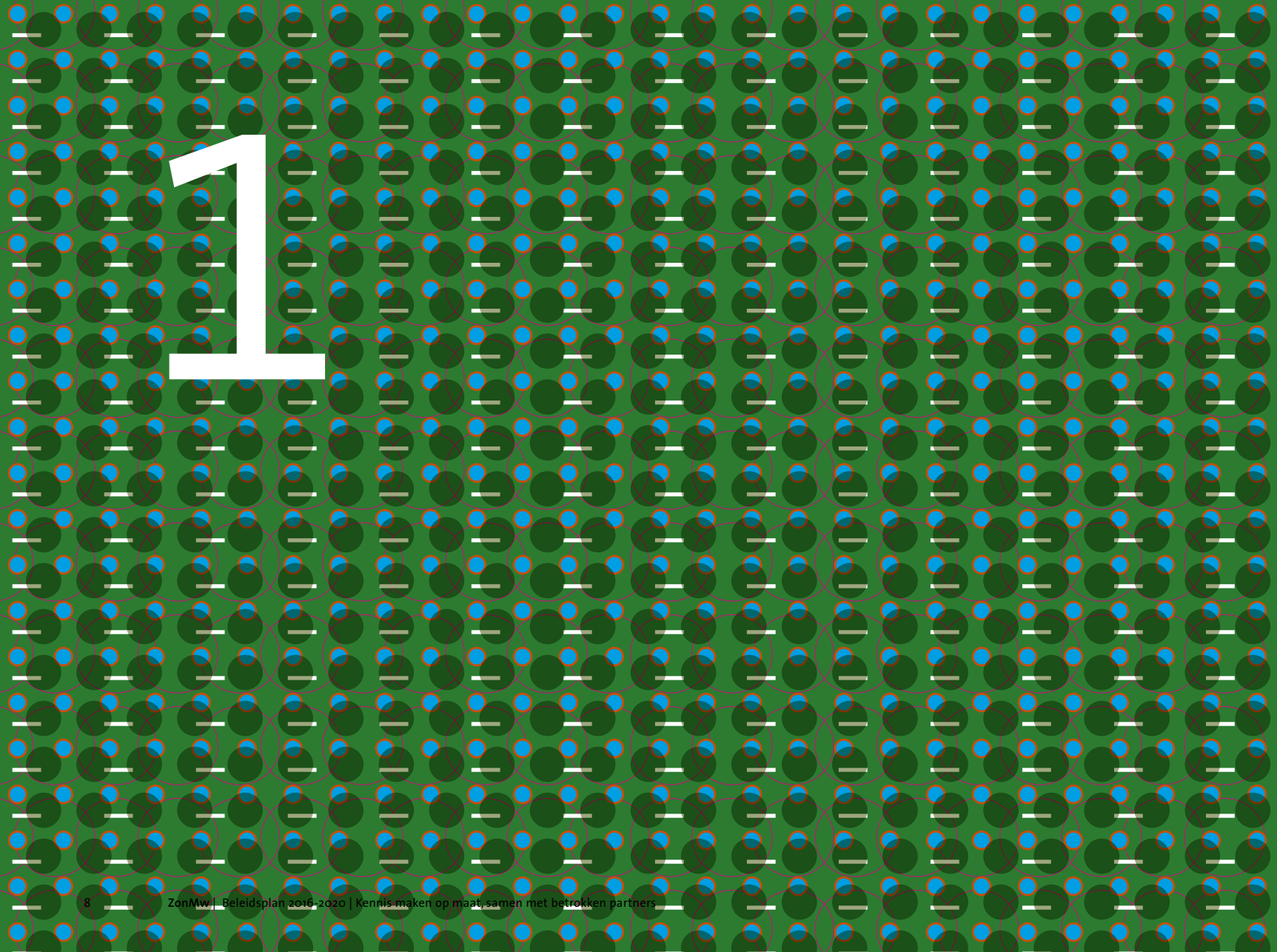
De programma's en projecten van ZonMw moeten impact hebben. Uitkomsten moeten beleidsmakers in staat stellen beter afgewogen keuzes te maken en hun beleid goed te onderbouwen. Voor het veld

betekent impact dat de resultaten betekenis hebben voor het onderwijs en de praktijk en dat deze beschikbaar komen in toegankelijke en bruikbare vorm. Tot slot moet het onderzoek bijdragen leveren aan verdere wetenschappelijke ontwikkeling en vernieuwing.

Een professionele organisatie en voldoende middelen

ZonMw legt de lat hoog. Het nieuwe beleidsplan stelt flinke eisen aan onze organisatie. Daarom werken we aan het up-to-date houden van de competenties van onze medewerkers, de kwaliteit van onze netwerken, het verbeteren van onze aanvraag- en datasystemen en het klantgerichter maken van subsidieprocedures.

Van groot belang is de beschikbaarheid van voldoende budget voor zorgonderzoek en innovatie. Daarom pleit ZonMw ervoor dat hiervoor meer geld beschikbaar komt. Dit kan door een vastgesteld percentage van het zorgbudget te besteden aan R&D, een percentage dat vervolgens geleidelijk aan omhoog gaat tot 2020.

Omdat de zorg verandert, doen wij dat ook

ZonMw is toe aan een nieuw beleidsplan. Een plan dat laat zien hoe wij positie kiezen in een sterk veranderende omgeving en dat de rol beschrijft die wij hierin voor onszelf zien. De manier waarop kennis en innovatie in de zorg tot stand komen, is immers sterk aan het veranderen. En dat komt doordat de zorg zelf volop in beweging is, mede onder invloed van demografische, maatschappelijke, economische en technologische trends. Er is meer marktwerking en de vraag wat een behandeling kost en wat het resultaat daarvan is wordt steeds indringender gesteld. Medisch gezien kan er steeds meer. Door de digitalisering veranderen ook de interactie en de relatie met de patiënt. Het aantal ouderen neemt sterk toe, evenals het aantal chronisch zieken. De kosten blijven stijgen en een antwoord op die ontwikkeling hebben we nog niet. Hoogstwaarschijnlijk krijgt de zorg te maken met forse personeelstekorten.

Rollen verschuiven: taken van landelijke instituties zijn inmiddels overgenomen door gemeenten. Door fusies worden zorginstellingen steeds groter. Patiënten en cliënten laten hun stem luider horen: ze willen de regie over hun behandeling. Tegelijk neemt de invloed van de verzekeraars toe. En zeker

zo belangrijk: de ideeën over wat het concept gezondheid precies inhoudt, zijn fundamenteel aan het veranderen. Gezondheid wordt niet langer gezien als de afwezigheid van ziekte, maar is het vermogen van mensen zich aan te passen en een eigen regie te voeren in het licht van lichamelijke, sociale en emotionele uitdagingen van het leven.

Ook het wetenschapsveld is sterk in beweging en in het biomedisch en gezondheidsonderzoek zijn er belangrijke ontwikkelingen en nieuwe uitdagingen. Denk aan de verdergaande internationalisering van het onderzoek, de interdisciplinaire samenwerking en de voortdurende groei van nieuwe kennis over het ontstaan van chronische en ouderdomsziekten. Maar ook aan nieuwe inzichten in diagnostiek, preventie en behandeling op veel gebieden, het toenemend belang van databanken en het pleidooi voor een sterkere maatschappelijke oriëntatie van wetenschappers. Internationaal is *Horizon 2020* richtinggevend als kennisagenda. Op nationaal niveau geeft de *Wetenschapsvisie 2025* die eind 2014 is verschenen een helder overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen en uitdagingen. In vervolg daarop is in 2015

ZonMw

... neemt in het veld van de gezondheidszorg een krachtige positie in, waarbij we initiatief en regie nemen in het belang van actuele thema's in de samenleving. We kijken kritisch naar onze eigen rol en passen deze aan, zodat de impact van wat we doen zo groot mogelijk is.

de *Nationale Wetenschapsagenda* ontwikkeld die een groot aantal vragen voor wetenschappelijk onderzoek op gezondheidsgebied heeft opgeleverd. Voor de onderzoeksprogrammering van ZonMw zijn de kennisagenda van VWS in de komende periode en de *NWO Strategie 2015 - 2018* richtinggevend.

Naast alle veranderingen zijn er ook onderwerpen die blijvend van belang zijn, zoals de noodzaak om te investeren in preventie en preventieonderzoek. De *Volksgezondheid Toekomstverkenning* (VTV 2014) geeft aan dat de levensverwachting van de Nederlandse bevolking blijft stijgen, al is dat minder snel dan voorheen, en dat het aantal mensen met een chronische aandoening toeneemt. Zo komt in 2030 het aantal mensen met diabetes uit op 1,2 miljoen en het aantal mensen met een stemmingsstoornis op 0,8 miljoen. De meeste ziekte last wordt veroorzaakt door hart- en vaatziekten, kanker en psychische stoornissen. Hoewel meer mensen een gezonde levensstijl hebben, blijft kennis over effectieve leefstijlinterventies op bepaalde thema's van evident belang. Zo neemt het totaal aantal rokers af, maar is het aantal rokers onder laagopgeleiden 1,5 keer zo

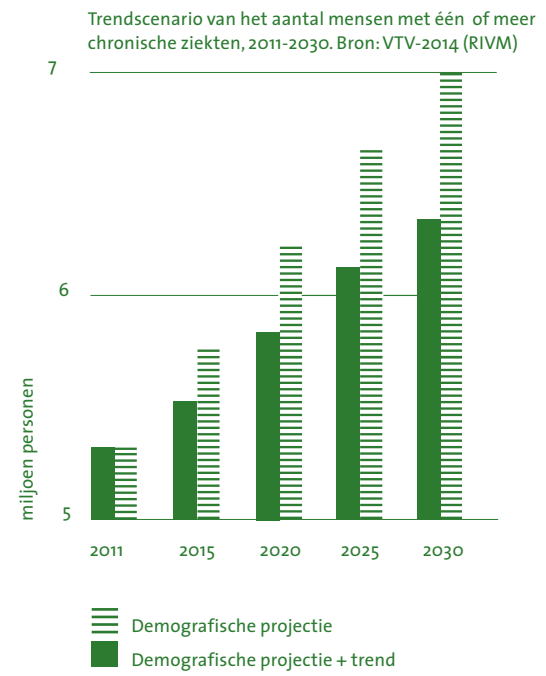
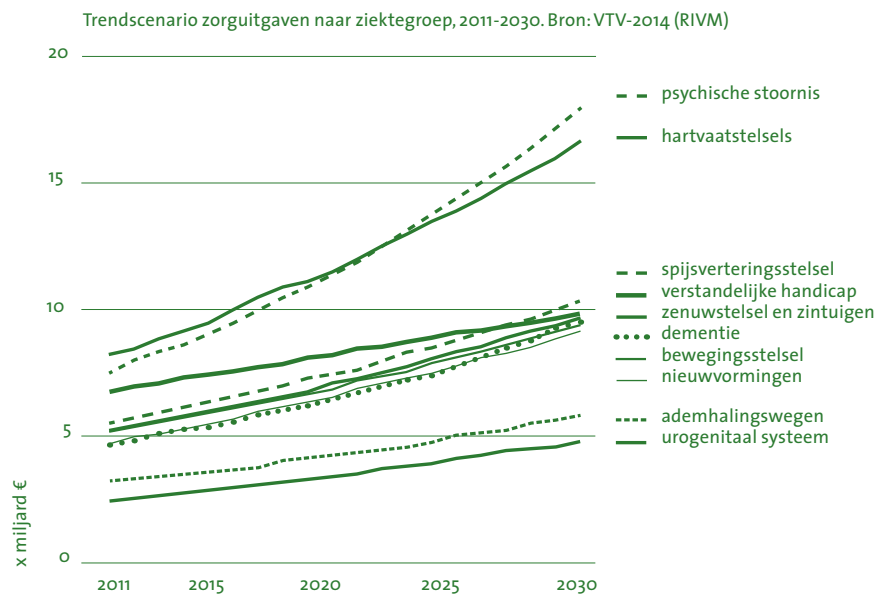
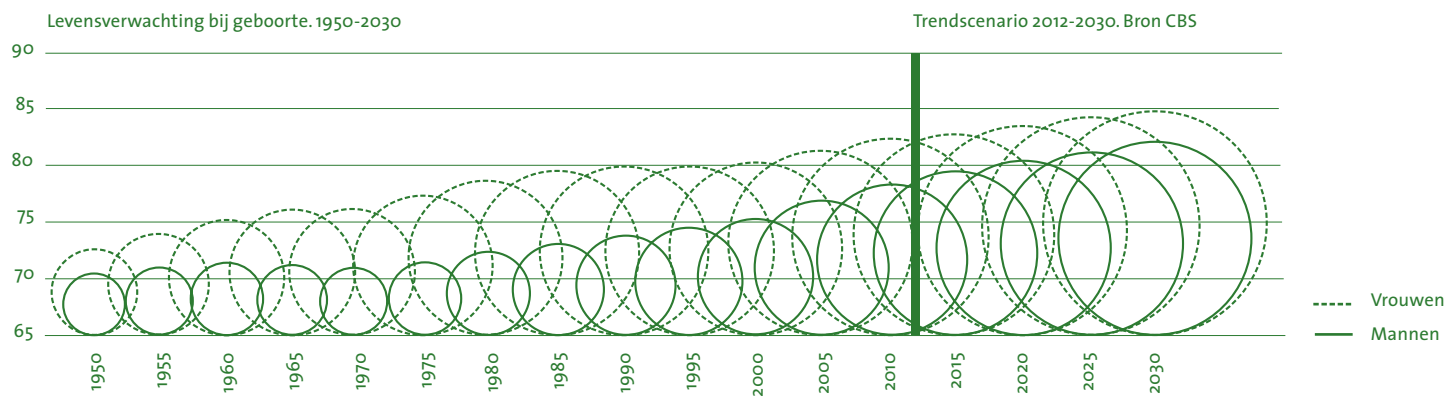
hoog als onder hoogopgeleiden. Het percentage mensen met overgewicht blijft onverminderd hoog. Het aantal jongeren dat extreem drinkt is erg hoog, ook in vergelijking met andere landen.

Ons beleidsplan gaat in op al die uitdagingen waarvoor de zorg zich gesteld ziet, beschrijft hoe onderzoek en innovatie kunnen helpen om hierop een antwoord te vinden en geeft aan hoe ZonMw daaraan het beste kan bijdragen. Voor een deel schuilt die bijdrage in de vernieuwing van de wetenschap zelf en het bieden van voldoende ruimte voor fundamenteel en translationeel gezondheidsonderzoek, en stimulering van wetenschappelijk talent.

Dit beleidsplan is de opvolger van *Investeren loont*, waarin ons beleid voor de periode 2012 – 2015 is vastgelegd. Veel van de doelen die we ons in dat plan hadden gesteld, hebben we bereikt. Dat neemt niet weg dat veel speerpunten die we toen hadden nog steeds relevant zijn. Soms krijgen ze in ons nieuwe beleidsplan een andere invulling. Op sommige terreinen gaan we ook echt andere dingen doen.

ZonMw

... ontvangt een basisfinanciering van NWO voor een bredere missie dan positionering in het veld van de gezondheidszorg. Zo heeft ZonMw een grote verantwoordelijkheid in de vernieuwing en versterking van de brede *life sciences* in Nederland, het talentbeleid op UMC's en de coördinatie van onderzoeksstrategieën en -faciliteiten.

Onze positie en rol

Missie

De missie van ZonMw is: het stimuleren van gezondheidsonderzoek en zorginnovatie. Die missie blijft onveranderd. Wel veranderen de opvattingen over wat gezondheid is en hoe daarmee om te gaan. Dat lichten we toe in het begin van hoofdstuk 2 waarin we de hoofdlijnen van ons beleid beschrijven.

Positionering

De hoofdopdrachtgevers en daarmee de belangrijkste financiers van ZonMw zijn het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Vanuit deze unieke positie vervult ZonMw over de volle breedte de R&D-stimuleringsfunctie voor zowel het praktijkveld van de zorg, de preventie en het welzijn, als voor de medische wetenschappen en het zorgonderzoek. ZonMw verbindt daarmee wetenschap en samenleving en kan in programma's gebiedsoverstijgende en multidisciplinaire samenwerking aangaan. ZonMw ontvangt ook opdrachten van derden. Denk aan andere

ministeries, gezondheidsfondsen, zorgverzekeraars, zorgkoepels, maatschappelijke organisaties en internationale subsidiepartijen. De omvang van deze opdrachten is nog beperkt, maar neemt toe. Tijdens de looptijd van dit beleidsplan – waarbij is voorzien in een *mid-term review* in 2018 – gaat ZonMw deel uitmaken van de nieuwe organisatie van NWO. NWO kent in de toekomst vier domeinen: Wiskunde en Natuurwetenschappen, Toegepaste en Technische Wetenschappen, Sociale en Geesteswetenschappen, en Zorgonderzoek en Medische wetenschappen. Het voornemen is dat ZonMw in zijn geheel opgaat in het NWO-domein Zorgonderzoek en Medische wetenschappen. Voorwaarde is dat beide organisaties in de transitieperiode met succes naar de nieuwe situatie toegroeien. Verder is van belang dat ZonMw zich in het veld kan blijven profileren onder de naam ZonMw. De nieuwe structuur moet het mogelijk maken om flexibeler in te spelen op ontwikkelingen in wetenschap, beleid en samenleving. Ook moet zij samenwerking en verbinding over de grenzen van wetenschapsgebieden heen

versterken. De samenwerking tussen ZonMw en de andere onderdelen van NWO kan in de nieuwe structuur verder versterkt worden; overigens zijn samenwerken en verbinden ook nu al kernwaarden van ZonMw. Het definitieve besluit over de integratie van ZonMw in NWO valt later.

Meer accent op kennisontwikkeling en -verspreiding

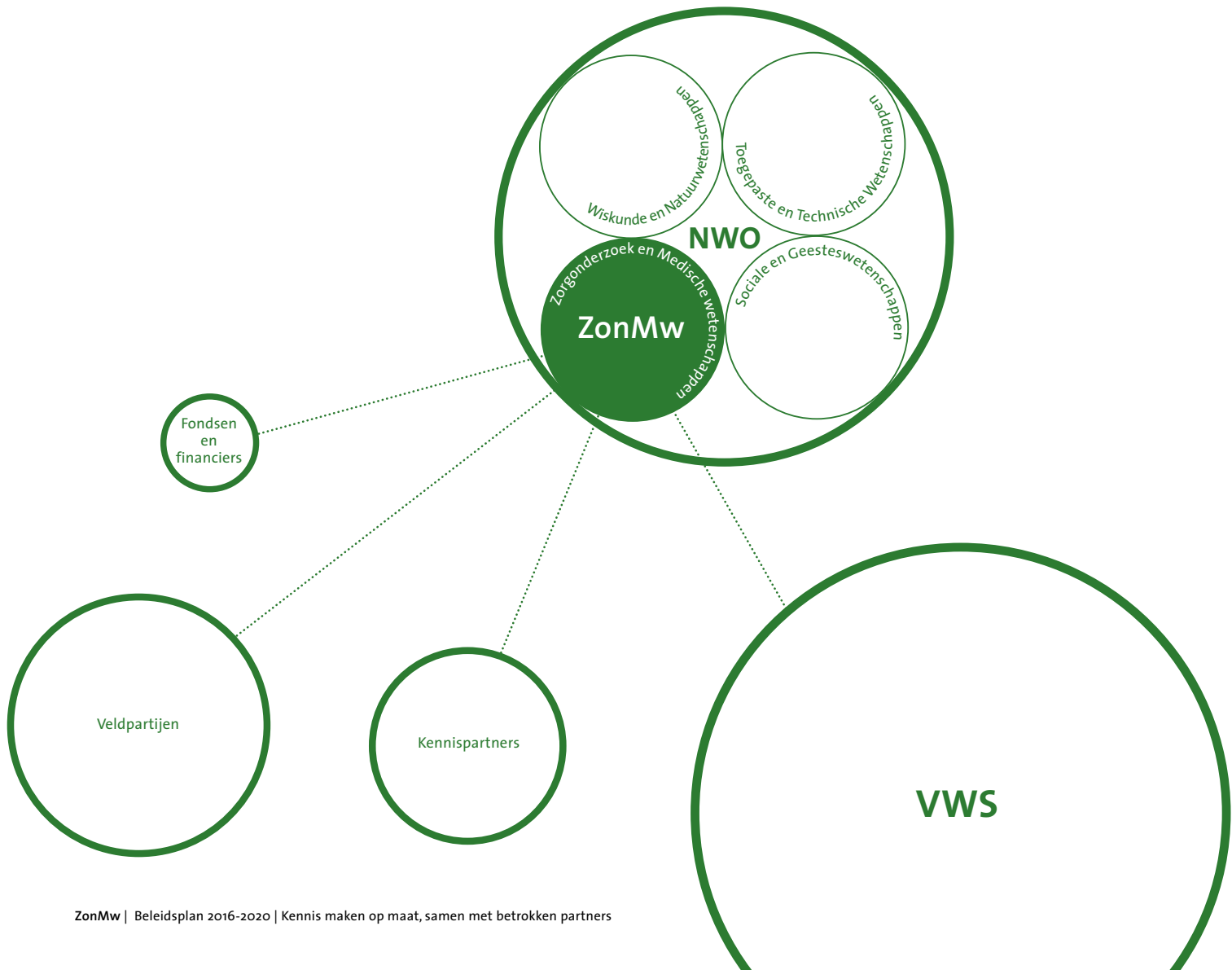
We gaan voorop in vernieuwing, zijn alert op trends en ontwikkelingen, hebben een scherp oog voor kwaliteit en vormen de verbindende schakel tussen kennismakers en -gebruikers. Zo houden we de kenniscirculatie in beweging.

Vanuit deze kracht blijven we ons ook de komende jaren positioneren als een onafhankelijke, betrouwbare intermediair tussen beleid, praktijk, onderwijs en onderzoek. Tegelijk kiezen we wel voor een scherpere taakafbakening. Meer dan voorheen legt ZonMw het accent op kennisontwikkeling en -verspreiding. We kiezen voor deze accentuering, omdat de daadwerkelijke implementatie een verantwoordelijkheid is van de partijen in het veld. Het is druk in kennisland en we willen elkaar niet voor de voeten lopen. Het is van belang dat de verschillende verant-

woordelijkheden voor de toepassing van kennis duidelijk zijn en dat op basis hiervan afspraken worden gemaakt. Zo voorkomen we niet alleen dat we elkaar storen in het uitvoeren van elkaars werk, maar ook dat de noodzakelijke stappen naar implementatie niet worden genomen. ZonMw zal niet nalaten andere partijen aan te spreken en te stimuleren op hun implementatietaken. Daarnaast blijft ZonMw een bijdrage leveren aan de kennis over implementatie. Waardevolle innovaties moeten immers zo snel mogelijk de weg naar de praktijk vinden. De missie van ZonMw is breed en dat maakt ons uniek; we investeren in vernieuwing, ook in wetenschappelijke vernieuwing en de langetermijnontwikkeling van de wetenschap in ons kennisgebied.

Veldpartijen meer betrekken bij het programmeren

De kernactiviteit van ZonMw is – en ook dat verandert niet – het programmeren over de volle breedte van het kennisgebied. Van fundamenteel onderzoek tot zorginnovatie. Overstijgend werken en grensverleggende ideeën initiëren behoren tot de unieke kracht van ZonMw. We hebben een antenne voor nieuwe ontwikkelingen en tonen voldoende souplesse

om daarmee ook aan de slag te gaan. Hiermee onderscheiden we ons van andere kennisinstituten en organisaties die onderzoek financieren, ook internationaal.

Het programmeren van kennis bestrijkt een breed spectrum: we signaleren relevante onderzoeksvragen, zetten ze op de agenda, bevorderen de samenhang tussen kennisgebieden, prioriteren onderzoek en financieren de uitvoering. En tot slot zorgen we ervoor dat de ontwikkelde kennis wordt verspreid en toegankelijk is voor de mensen die daarmee hun effectiviteit kunnen vergroten.

Het programmeren van kennis is een open proces: we proberen dat zo veel mogelijk samen te doen met alle relevante spelers. Daarin slagen we al vaak, maar nog niet altijd. Zo vinden we dat we meer moeten doen om veldpartijen van meet af aan te betrekken bij het proces van kennisontwikkeling en zorgvernieuwing. Co-creatie is hier het sleutelwoord.

De breedte van ons werkterrein en de veelheid aan ambities roept de vraag op hoe de organisatie is voorbereid om alle uitdagingen tegemoet te treden. Het is duidelijk is dat er forse eisen gesteld worden

aan mensen en middelen. Gelukkig beschikt ZonMw over een professioneel bureau met medewerkers die uitstekend op hun taken zijn berekend. Ons vernieuwde hrd-beleid (*human resource development*) is erop gericht de vereiste competenties van onze mensen up-to-date te houden. Verder zijn we bezig onze aanvraag- en datasystemen te vernieuwen.

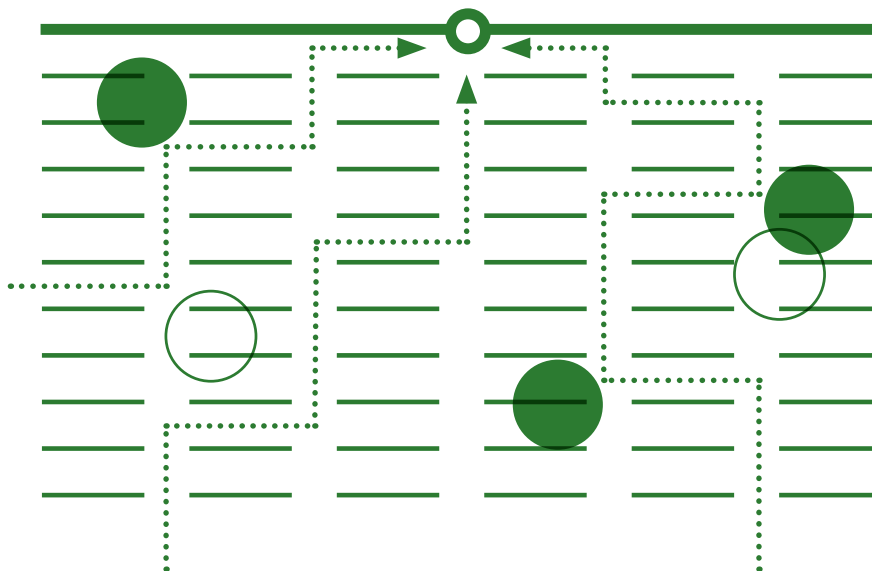
En we gaan projectmatig werken op een manier die vanuit de bedrijfsvoering wordt ondersteund, zodat de uitvoering van de processen nog beter wordt. Naast de inzet van het bureau is de 'schil' om ZonMw net zo belangrijk: de vele commissies. Hierin zitten enkele honderden deskundige en betrokken mensen afkomstig uit alle terreinen waarop ZonMw actief is. Zij zijn onmisbaar voor het werk van ZonMw. Kortom: gezien de capaciteit en kwaliteit van onze medewerkers, de organisatie en ons netwerk hebben wij er alle vertrouwen in dat we de uitdagende taken die op ons afkomen goed aankunnen.

ZonMw

... ontvangt van het ministerie van VWS praktijk- en beleidsgerichte programma-opdrachten voor de verbetering van de zorg en de onderbouwing van beleid.

Aard en scope van dit beleidsplan

Met dit nieuwe beleidsplan geven we richting aan ons beleid voor de periode 2016 – 2020. Dit plan is zeker niet uitputtend. Het is geen blauwdruk of marsroute die de weg effent naar exact bepaalde doelen. Eerder is het een strategisch perspectief met ambities, waarbij we beseffen dat we soms gaandeweg ons pad moeten kiezen en dat we de factor tijd niet altijd in onze macht hebben. We benoemen de doelen waar we samen met onze betrokken partners naartoe willen werken. Onderweg blijven we openstaan voor nieuwe ontwikkelingen en houden de mogelijkheid open om de bakens te verzetten. Er kunnen zich immers onderwerpen aandienen die politiek en maatschappelijk aan belang winnen en dus om een accentverschuiving vragen. Tot slot: dit plan gaat niet al te diep in op de manier waarop we ons beleid willen uitvoeren. Dat beschrijven we in een afzonderlijk organisatie- en uitvoeringsplan.

2

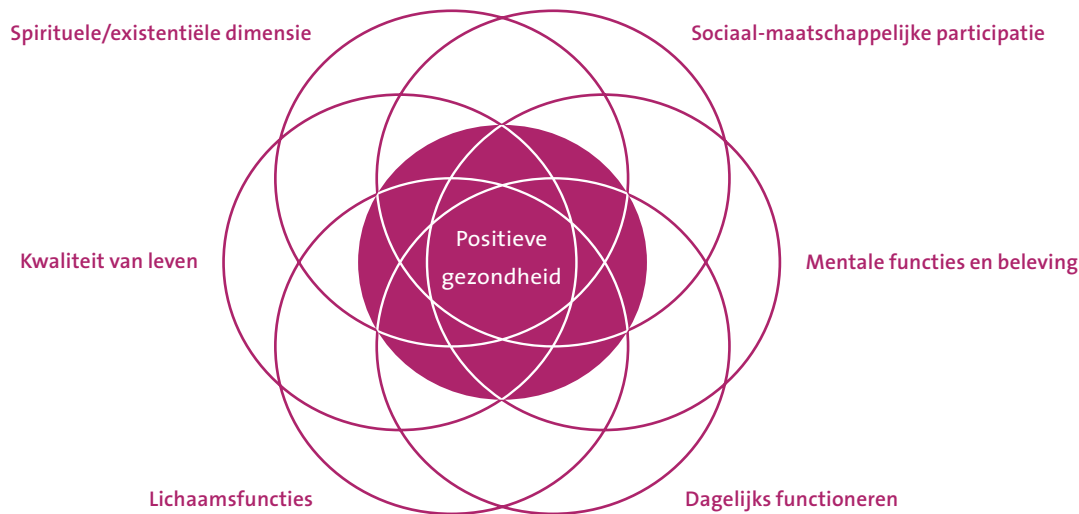
Hoofdlijnen

In de inleiding werd het al aangestipt: onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen gaan we in Nederland anders denken over het begrip gezondheid. In die denkwijze wordt gezondheid gezien als het vermogen van mensen om zich aan te passen en regie te voeren in het licht van de lichamelijke, sociale en emotionele uitdagingen die het leven stelt (zie kader). Dit gedachtegoed vindt steeds meer weerklank in de zorg en ook ZonMw heeft deze positieve visie op gezondheid omarmd. In verschillende programma's komt dit begrip al tot uiting. Een goed voorbeeld is het programma *Vakkundig aan het werk*, dat ZonMw in opdracht van het ministerie van SZW uitvoert. Dat we het begrip positieve gezondheid verinnerlijken, blijkt ook uit begrippen die we in onze curatieve programma's hanteren. Denk aan *shared decision making*, patiëntenperspectief, vraaggestuurde zorg, participatie, complementaire zorg en zelfmanagement.

De komende jaren neemt ZonMw positieve gezondheid nog meer dan nu het geval is als vertrekpunt voor programmering en kennisverspreiding. Dat kan verrijkende gevolgen hebben: gezondheid wordt hiermee een veel breder begrip. Onderzoek dat hier

op aansluit moet dus andere, bredere uitkomstmaten hebben. Gezondheid beslaat in die nieuwe visie ook domeinen die buiten de gezondheidszorg vallen. Dat maakt onderzoek complexer, tegelijk biedt deze bredere benadering ruimte voor het leggen van verbanden tussen en binnen de programma's van ZonMw.

Het begrip positieve gezondheid benadrukt de kracht van mensen, en legt minder de nadruk op de afwezigheid van ziekte. Positieve gezondheid kent zes dimensies: lichaamsfuncties, mentale functies en beleving, de spirituele/existentiële dimensie, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren. Dit alles geldt zowel voor zieke als gezonde mensen. Ook is er binnen positieve gezondheid aandacht voor sociale en fysieke factoren die bevorderen dat iemand in staat is die kracht te ontwikkelen. Het begrip positieve gezondheid werd in Nederland in 2012 geïntroduceerd door arts-onderzoeker Machteld Huber, daartoe gefaciliteerd door de Gezondheidsraad en ZonMw.

Voor de periode 2016 – 2020 geven we langs zes hoofdlijnen richting aan de wijze waarop we kennis programmeren. We noemen ze hier afzonderlijk, dat neemt niet weg dat er een sterke onderlinge samenhang bestaat. Overigens keert een aantal speerpunten uit ons vorige beleidsplan terug, want hoewel we veel hebben bereikt, is het werk nog niet af. Bovendien is het zaak de resultaten te bestendigen. Verder zien we erop toe dat er in de diverse programma's ruimte blijft voor zowel actuele vragen als vraagstukken die spelen op de lange termijn. En blijven we verkenningen uitvoeren en scenario's ontwik-

kelen, ook als die tot uitkomsten kunnen leiden die niet verenigbaar zijn met het huidige beleid.

Dit zijn de zes hoofdlijnen:

- 1 Grote, duurzame programmaclusters.
- 2 Internationale samenwerking.
- 3 Vrij onderzoek, talentontwikkeling en fundamentele kennis.
- 4 Nationale Wetenschapsagenda.
- 5 Praktijkgericht programmeren, participatie en kennisagenda's.
- 6 Impact versterken.

ZonMw

... ontwikkelt programma's die aansluiten bij de wensen van de opdrachtgever, waarbij de aard, doorlooptijd en aanpak sterk kunnen variëren.

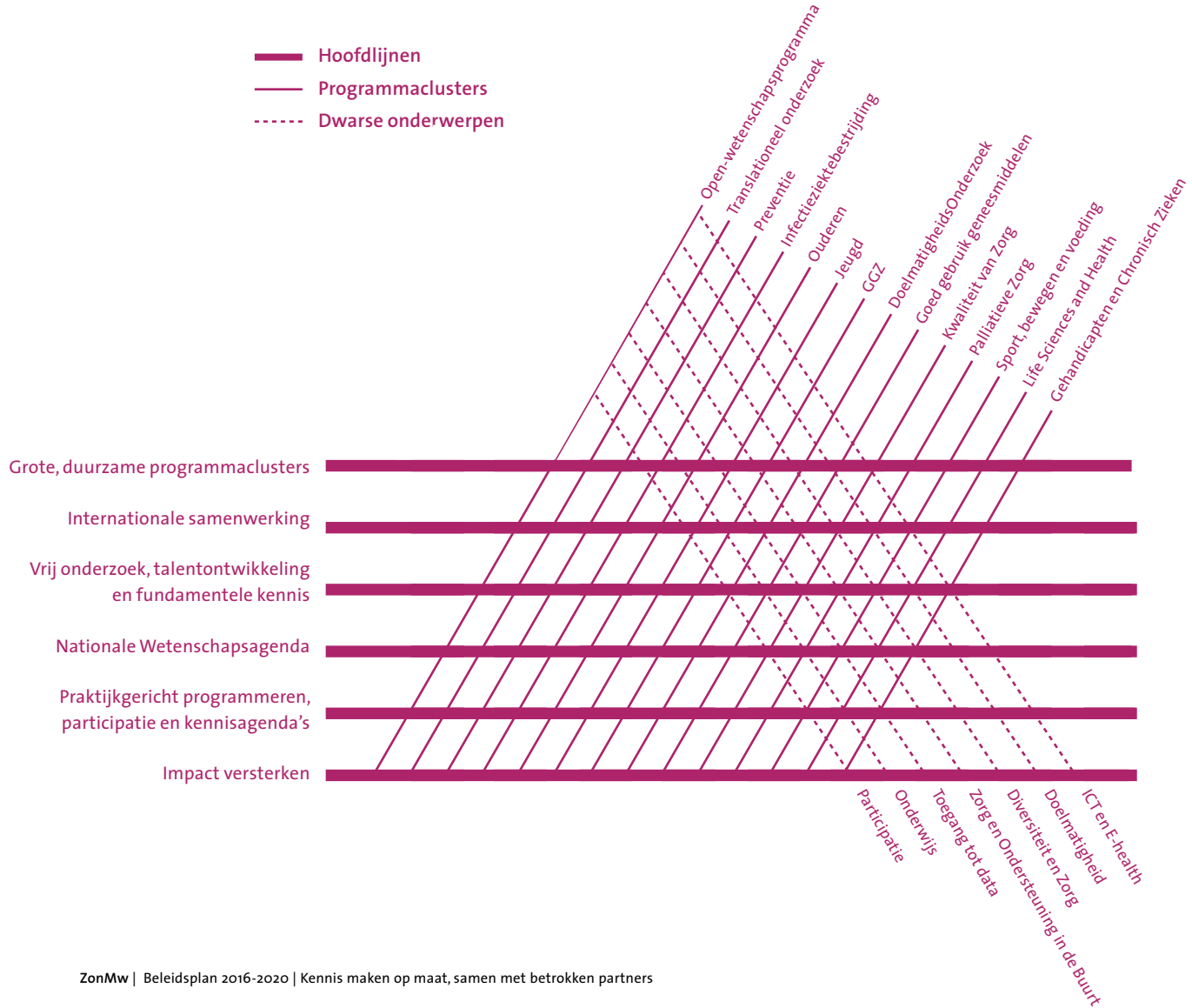
Grote, duurzame programmaclusters

Onder grote, duurzame programma's verstaan we clusters waarin we op een consistente manier over een reeks van jaren programma's uitvoeren die goed op elkaar zijn afgestemd. Dergelijke programmaclusters gaan versnippering van onderzoeksgeld tegen en brengen meer samenhang in de kennisontwikkeling binnen belangrijke thema's. Naarmate programma's groter zijn, bieden ze in allerlei opzichten meer flexibiliteit. Zo kunnen we urgente beleidsvragen snel inpassen en zijn we in staat soepel in te spelen op actuele vragen uit de praktijk. Behalve in projecten, kunnen we investeren in een infrastructuur om aan kennisontwikkeling en innovatie een duurzame basis te bieden en die te verankeren. Denk aan het opzetten van academische werkplaatsen en consortia, de ontwikkeling van kennispleinen en andere samenwerkingsverbanden voor projecten op het terrein van onderzoek, praktijk, beleid en onderwijs. Verder hebben we in grote programma's meer speelruimte in de werkwijzen die we hanteren: in de manier waarop we programmeren (in samenspraak of meer *top-down*), waarop we pro-

jecten selecteren en in de rol die we toekennen aan commissies. Tot slot bieden grote programma's betere mogelijkheden om de resultaten op een aansprekende, effectieve manier voor het voetlicht te brengen: meer vanuit het onderwerp en de behoefte van de ontvanger, en minder vanuit het programma. Dit alles neemt niet weg dat ZonMw ook kleine, kortlopende programma's blijft uitvoeren. Namelijk wanneer er behoefte is aan een kortdurend project dat snel resultaat oplevert.

ZonMw kent nu veertien grote programmaclusters:

- Open-wetenschapsprogramma
- Translationeel onderzoek
- Preventie
- Infectieziektebestrijding
- Ouderen
- Jeugd
- GGZ
- DoelmatigheidsOnderzoek
- Goed gebruik geneesmiddelen
- Kwaliteit van Zorg
- Palliatieve Zorg
- Sport, bewegen en voeding
- Life Sciences and Health
- Gehandicapten en Chronisch Zieken

De meest recente evaluatie van ZonMw bevatte de aanbeveling om niet alleen grote, duurzame programma's te ontwikkelen, maar ook aandacht te besteden aan zogeheten doorsnijdende thema's. Deze aanpak moet zorgen voor synergie. Om die reden kent ZonMw dwarse onderwerpen: onderwerpen die haaks op de grote programma's staan en de verbindingen ertussen leggen. Dwarse onderwerpen krijgen gedurende enige tijd extra aandacht, in de vorm van speciale, organisatiebrede activiteiten, door en over alle programma's heen, met extra budget en personele inzet. Dwarse onderwerpen die in de afgelopen beleidsperiode aandacht hebben gekregen, zijn: ICT en E-health, Doelmatigheid, Diversiteit en Zorg en Ondersteuning in de Buurt. Voor andere dwarse onderwerpen lopen ook nu nog activiteiten: Toegang tot Data, Onderwijs en Participatie. Ook het nieuwe beleidsplan biedt ruimte om dwarse onderwerpen te benoemen en ermee aan de slag te gaan. Als we stoppen met een dwars onderwerp, betekent dit overigens niet dat het daarmee van de agenda verdwijnt. Zo was diversiteit tien jaar lang een dwars onderwerp. Daarmee is veel bereikt. ZonMw heeft diversiteit als dwars onderwerp beëindigd, maar in

2015 brachten we nog wel een *Kennisagenda Gender en Gezondheid* uit. ZonMw zal de komende beleidsperiode diversiteit verder verankeren in de programma's. Dat is nodig, want bestaande gezondheidsverschillen maken duidelijk dat het recht van een ieder op een goede gezondheid en passende zorg, ongeacht leeftijd, sekse, seksuele voorkeur, sociaal-economische situatie of culturele achtergrond, nog niet vanzelfsprekend is. Daarom blijft ZonMw onderzoekers, hulpverleners en beleidsmakers stimuleren aandacht te besteden aan diversiteit.

ZonMw

... gaat flexibeler programmeren, zodat we tijdens de looptijd van programma's tegemoet kunnen komen aan nieuwe wensen van opdrachtgevers en andere belanghebbenden.

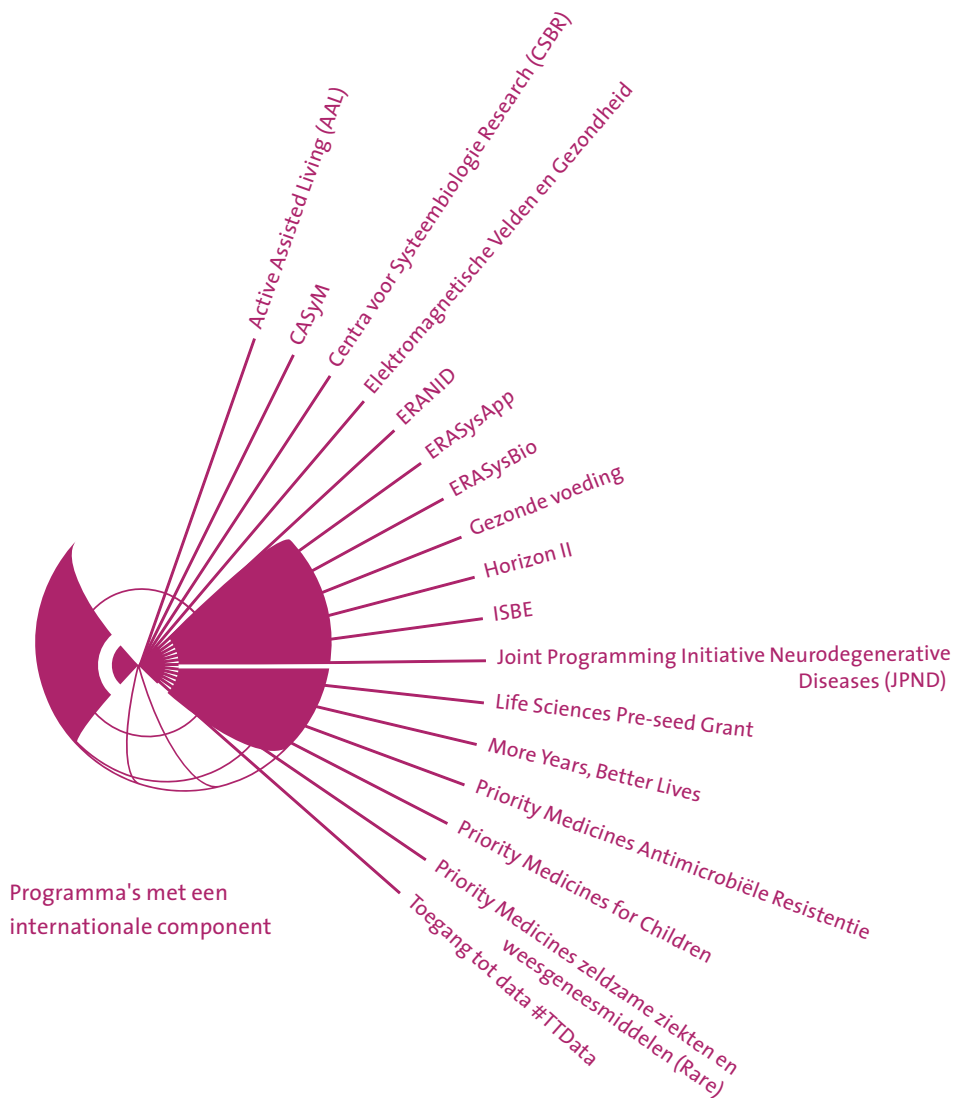
Internationale samenwerking

Internationale samenwerking is om verschillende redenen belangrijk. Om te beginnen zijn veel vraagstukken binnen de gezondheidszorg niet uniek voor Nederland: ze spelen binnen een groot aantal Europese landen. Door samen te werken kunnen we geld, kennis en ervaring bundelen, zodat oplossingen eerder binnen bereik komen. Daarnaast is een internationale oriëntatie belangrijk, omdat op die manier sterke Nederlandse onderzoeksgroepen de kans krijgen hun talenten in internationale consortia optimaal te ontplooiën en in te zetten. De financiering van onderzoek vindt dan ook steeds meer plaats in internationale, gezamenlijke programma's. Dat maakt een sterke rol van Nederland in de agendering, programmering en uitvoering van deze programma's nodig. En dus een prominente rol voor ZonMw. Dit geldt ook voor onze rol in de internationale besluitvorming, vormgeving en uitvoering van grootschalige infrastructuur. Wij maken ons er hard voor dat gezondheidsthema's die voor Nederland belangrijk zijn, terugkomen op de Europese onder-

zoeksagenda. En we blijven ons ervoor inzetten om nationale en internationale budgetten beschikbaar te krijgen, zodat Nederlandse onderzoekers kunnen deelnemen aan internationale programma's. Binnen ZonMw ligt de focus op het delen van expertise en ervaring. Extern participeren we in verschillende ERA-netten, Joint Programming Initiatives (JPI's) en grootschalige research infrastructuur. In een ERA-net wordt in Europees verband onderzoek uitgezet binnen een bepaald thema. Een deel van het geld komt van nationale onderzoeksfinanciers; Brussel vult dit bedrag aan. Een JPI is een initiatief van meerdere landen (vaak meer dan vijftien) rondom een bepaald onderwerp, bedoeld om een visie op te stellen en een strategische onderzoeksagenda voor de langere termijn uit te werken. Deze landen nemen de organisatie en coördinatie op zich en brengen zelf het geld bijeen. Nederland heeft zowel op het gebied van de ERA-netten als de JPI's een belangrijke positie verworven. Ook op het derde terrein, de grootschalige infrastructuur, zijn we

actief en succesvol. De belangrijkste grootschalige infrastructuur voor Nederland zijn BBMRI (bio-banken), EATRIS (translationeel onderzoek) en ELIXIR (infrastructuur voor open data voor biologisch en medisch onderzoek).

Als gevolg van de Europese samenwerking heeft ZonMw al diverse programma's in uitvoering met een internationale component. De rol van ZonMw in de coördinatie van internationale initiatieven is flink toegenomen, onder andere op verzoek van andere landen. Die positie gaan we nog versterken, waarbij we ons niet beperken tot wetenschappelijk onderzoek, maar ons ook richten op implementatie en innovatie.

Vrij onderzoek, talentontwikkeling en fundamentele kennis

ZonMw zet zich samen met NWO in om voldoende ruimte te behouden voor vrij onderzoek: onderzoek waarin wetenschappers in alle vrijheid hun talent kunnen benutten en zelf bepalen wát ze onderzoeken. Die ruimte staat echter sterk onder druk. Dat is zorgwekkend, want dergelijk ongebonden onderzoek kan leiden tot baanbrekende resultaten. Meer dan in het verleden gaan we voor dit type onderzoek partnerschappen aan met andere wetenschapsdomeinen, uiteraard in de eerste plaats binnen NWO. Talentontwikkeling staat overigens centraal in al onze programma's. Ook onze thematische en praktijkgerichte programma's zijn gericht op het verhogen van de wetenschappelijke kwaliteit van professionals die kennis ontwikkelen of toepassen.

Een ander belangrijk uitgangspunt: er moet veel ruimte blijven voor risicovol en grensverleggend onderzoek. Vaak zal dat fundamenteel onderzoek zijn, maar daartoe beperken we ons niet. Aan risicovol en grensverleggend onderzoek hechten we groot belang. Dit type onderzoek kan immers

leiden tot ongekende wetenschappelijke ontwikkelingen in kennis die innovaties over de volle breedte van de geneeskunde en de zorg mogelijk maken. Met het nieuwe subsidie-instrument *Doorbraakprojecten* creëren we daarom ruimte voor zogeheten *high risk, high gain*-onderzoek. Tevens blijft ZonMw het translationeel onderzoek stimuleren. Tot slot blijven we ons inzetten voor vernieuwing in de wetenschap. Denk aan de ontwikkeling van nieuwe methodologie en het aanpakken van perverse prikkels in het wetenschapssysteem.

Nationale Wetenschapsagenda

Het kabinet wil dat de maatschappelijke impact van de wetenschap groter wordt. Een van de manieren om dat te bereiken is het opstellen van een Nationale Wetenschapsagenda. De opdracht hiertoe werd gegeven aan de kenniscoalitie.

De Nationale Wetenschapsagenda is op een volstrekt unieke manier tot stand gekomen. Iedereen (burgers, bedrijven, onderzoekers, beleidsmakers, maatschappelijke organisaties) heeft in april 2015 de mogelijkheid gekregen een vraag voor te leggen aan de wetenschap. Dat heeft geleid tot maar liefst 11.700 inzendingen. Deze zijn geclusterd tot 140 overkoepelende vragen, die op hun beurt zijn vertaald in zestien zogeheten routes door de wetenschapsagenda. Een route bestaat uit een deelverzameling samenhangende vragen rondom een complex thema. Het woord 'route' is gekozen om te benadrukken dat de vragen binnen een route alleen beantwoord kunnen worden door te navigeren door wetenschapsland en allerlei verschillende domeinen van wetenschap aan te doen.

De uitkomst van de Nationale Wetenschapsagenda laat zien hoeveel belang de maatschappij hecht aan wetenschappelijke vooruitgang rond thema's die de zorg en de gezondheid betreffen. Bij de uitwerking van drie van de zestien hoofdroutes, waarvan de NFU namens de kenniscoalitie de trekker is, is NWO/ ZonMw co-trekker:

- 1 Personalized medicine,
- 2 Regeneratieve geneeskunde,
- 3 Gezondheidszorgonderzoek, preventie en behandeling.

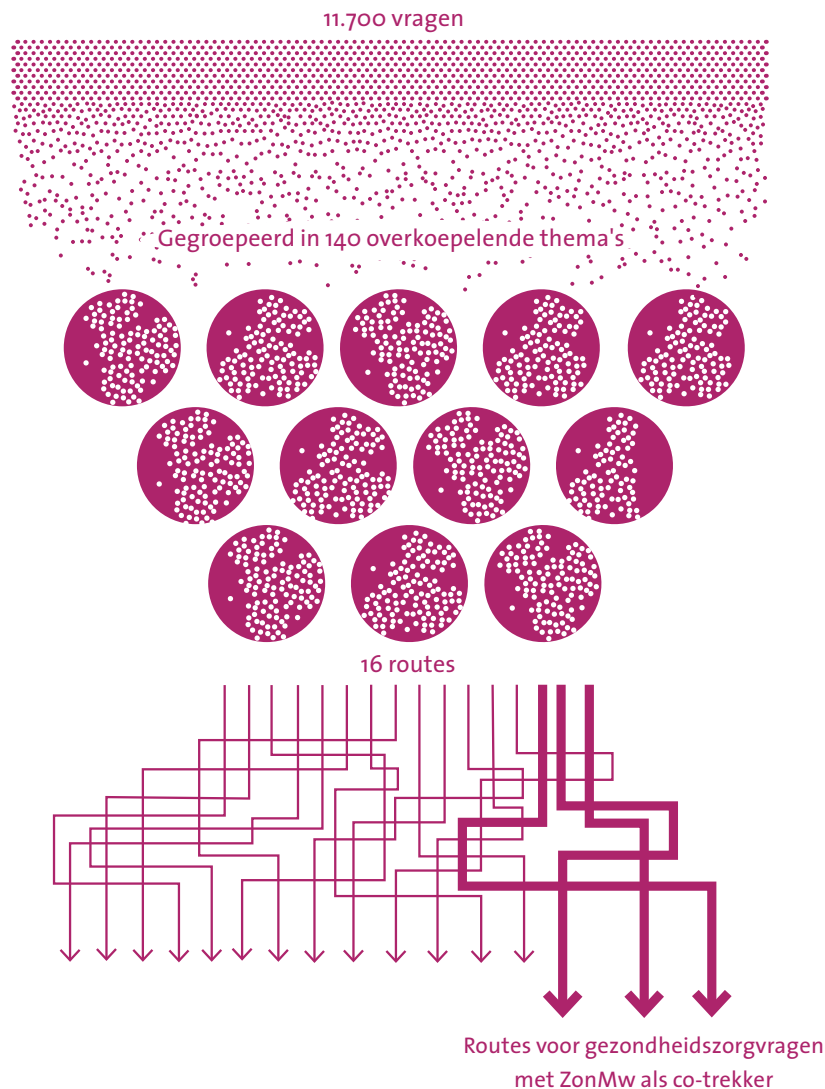
In niet minder dan zeven andere routes spelen vragen over zorg, welzijn en gezondheid een prominente rol.

Uiteraard sluit ZonMw in de programmering aan bij de Nationale Wetenschapsagenda: we gaan de onderzoeksvragen op het terrein van gezondheid inpassen in onze subsidieprogramma's. Daarnaast vormen deze onderzoeksvragen voor de samenstellers van de kennisagenda's van veldpartijen een

belangrijke inspiratiebron. Verschillende thema's die de Nationale Wetenschapsagenda adresseert, hadden wij overigens zelf al in het vizier. Dit betreft onderwerpen waarvan wij zelf vinden dat ze tot nu toe onderbelicht zijn. De uitkomsten van de Nationale Wetenschapsagenda sterken ons in onze overtuiging dat deze thema's een plaats verdienen in onze programma's. We bespreken ze hier kort.

Persoonsgerichte cure, care en preventie

Artsen en andere behandelaars stemmen hun behandelingen steeds meer af op de individuele patiënt in plaats van op patiëntgroepen. Die ontwikkeling voltrekt zich – nationaal en internationaal – in de volle breedte van de gezondheidszorg. Van de ontwikkeling van medicijnen, de curatieve zorg, de preventie, de geestelijke gezondheidszorg tot en met de langdurige zorg. Deze ontwikkeling komt voort uit het besef dat de huidige manier van werken een te beperkt effect heeft en bovendien te duur is. Maatwerk in cure, care en preventie vraagt om nieuwe werkvormen en leidt dan ook tot een veelheid van vragen op het terrein van onderzoek en innovatie. Daarbij gaat het zowel om fundamenteel

medisch-biologisch onderzoek (bijvoorbeeld naar de verschillen in de moleculaire fysiologie) als om klinisch onderzoek naar therapieën, om toegepast onderzoek naar de organisatie van de zorg, evaluatie van zorg en vragen vanuit het onderwijs.

Langdurige zorg

Langdurige zorg is een verzamelnaam voor zorg aan mensen met een lichamelijke, verstandelijke, zintuiglijke of psychische beperking, of een combinatie daarvan. Deze zorg is niet gericht op genezing, maar op verpleging en verzorging. Het gebruik van deze zorg neemt toe, bovendien doen zich grote veranderingen voor, zowel in de organisatie als zorginhoudelijk. Dat vraagt om praktijkgerichte kennisontwikkeling, maar de langdurige zorg staat niet bekend als een sector die gericht is op vernieuwing: er vindt weinig wetenschappelijk onderzoek plaats en er is weinig implementatiekennis. Voor zover er speciale programma's voor deze sector zijn, zijn deze versnipperd. Daarom streeft ZonMw naar een duurzaam R&D-programma dat door deze sector zelf is ontworpen. Het ZonMw-signalement *Kennis en Co* biedt hiertoe een aanzet.

Onderzoek naar de organisatie van de zorg

Gezondheidszorgonderzoek houdt zich bezig met het onderzoeken van de gezondheidszorg zelf. Dat onderzoek is belangrijk. Als we weten hoe gezondheidszorgsystemen werken en welke invloed ze hebben op de gezondheid en het welzijn van mensen, kunnen we deze systemen ook verbeteren.

Gezondheidszorgonderzoek kent in Nederland een jonge traditie. De omvang ervan is nog beperkt en meestal gaat het om kortlopende projecten. ZonMw wil dan ook graag een (nieuw) programma op dit gebied en zet zich ervoor in dat dit er komt.

Praktijkgericht programmeren, participatie en kennisagenda's

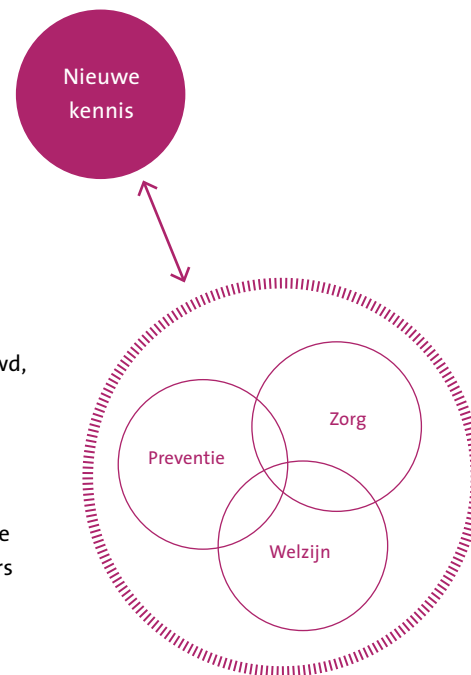
Nieuwe kennis moet uiteindelijk z'n weg vinden in de praktijk van preventie, zorg en welzijn. Dat lukt alleen als de kennis ook op de praktijk is afgestemd. Zie hier het belang van participatie. Voor de participatie van patiënten en cliënten werken we samen met Patiëntenfederatie NPCF. Een panel van ervaringsdeskundigen van deze koepel van patiënten- en consumentenorganisaties beoordeelt subsidieaanvragen op relevantie.

De evaluatie van de samenwerking met de NPCF laat zien dat het panel een goede vertegenwoordiging is van de gedifferentieerde achterban van deze organisatie, en dat deze manier van participatie bijdraagt aan de kwaliteit van het onderzoek. De komende tijd gaan we de participatie uitbreiden naar meer doelgroepen. Denk bijvoorbeeld aan cliënten die zorg krijgen waarvoor tegenwoordig lokale partijen verantwoordelijk zijn.

Behalve van de NPCF maken we ook gebruik van de patiëntenpanels van Alzheimer Nederland. Dat gebeurt bij ons programma Memorabel dat onder-

deel is van het Deltaplan Dementie. Die samenwerking wordt als een enorme aanwinst beschouwd, complementair aan het werk van de programma-commissie. ZonMw werkt in toenemende mate samen met gezondheidsfondsen en daarmee hun achterban.

Verder willen we de participatie verbreden. Behalve patiënten en cliënten moeten ook kennisgebruikers kunnen participeren, en wel in alle fasen van het onderzoek. Kennisgebruikers kunnen beroepsbeoefenaars uit het veld zijn, zoals artsen of verpleegkundigen, maar ook zorginstellingen, zorgverzekeraars en gemeenten. Die laatste twee komen nadrukkelijker in beeld door de stelselwijziging in de gezondheidszorg: gemeenten en zorgverzekeraars komen we vaker tegen als opdrachtgever, eindgebruiker of partner. Tot slot krijgt participatie een andere reikwijdte: in verschillende programma's krijgen veldpartijen en gebruikers van kennis nadrukkelijk een rol om – naast de commissie – projectvoorstellen te toetsen op relevantie. In sommige gevallen

worden participanten betrokken bij de uitvoering van projecten, bij de communicatie over de resultaten en de implementatie ervan.

Aansluiten op kennisagenda's

Naast participatie dragen ook kennisagenda's van beleids- en veldpartijen bij aan praktijkgericht programmeren. Om die reden stimuleert ZonMw de totstandkoming van dergelijke agenda's. En soms ontwikkelen we die zelf, samen met betrokken partijen.

Met onze subsidieprogramma's willen we op deze agenda's aansluiten. In de curatieve zorg doen we dat al, in ander sectoren gaan we ermee aan de slag. Om dat goed te doen, stellen we voorwaarden aan kennisagenda's. Zo willen we dat er voldoende draagvlak is: de partijen die belang hebben bij het betreffende onderwerp (praktijk, beleid, onderzoek, onderwijs, verzekeraars, cliënten) moeten betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de agenda en betrokken blijven bij de uitvoering. Verder is het van belang dat de kennisagenda goed is onderbouwd (bijvoorbeeld met een kennissynthese of een programmeerstudie), dat de kennisvragen voldoende

ZonMw onderscheidt verschillende kennisagenda's:

- Bestuurlijke kennisagenda's ofwel beleidsagenda's. Deze agenda's bevatten bestuurlijke afspraken dan wel beleidsmatige prioriteiten van beleidsorganen. Voor ZonMw is het belangrijk goed op de hoogte te zijn van deze agenda's, zodat we deze kunnen ondersteunen: door onderwerpen uit deze agenda's op te nemen in (gerichte) aanvraagrondes van programma's.
- Vakinhoudelijke kennisagenda's. Deze agenda's zijn gericht op de ontwikkeling van een vakgebied. Ze worden opgesteld door veldpartijen, zoals wetenschappelijke of beroepsverenigingen in de zorg, patiëntenverenigingen of koepelorganisaties als NVZ of NFU.
- Het initiatief om een kennisagenda te ontwikkelen kan ook van ZonMw komen, bijvoorbeeld als we belangrijke kennisleemten signaleren en andere partijen niet in beweging komen om hierin verandering te brengen.

concreet zijn en dat de kennisagenda goed is ingebed in de ontwikkelingen binnen een bepaald beroepenveld.

Vermelding verdient ook de Agenda Praktijkgericht Onderzoek die ZonMw mede heeft opgesteld met het Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek (NRPO/SIA) samen met de Vereniging Hogescholen en de Topsector LSH.

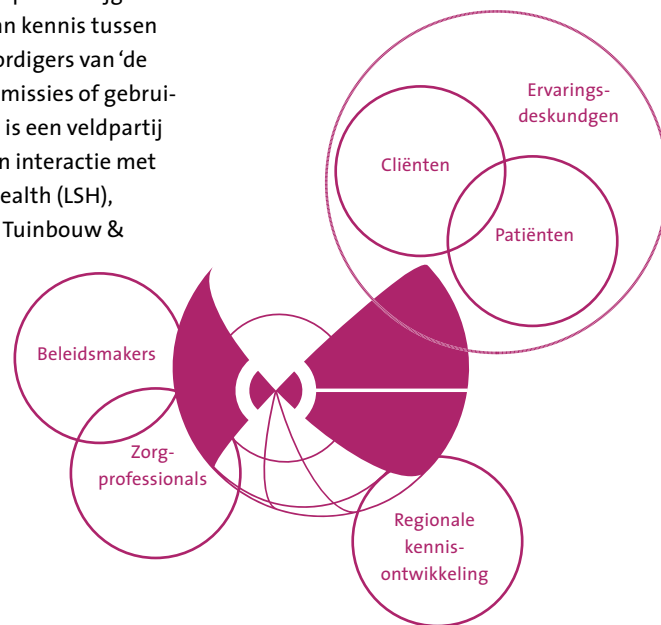
De manier waarop ZonMw aansluit bij kennisagenda's kan variëren. Er kan een apart programma komen dat we samen met de betrokken partijen uitvoeren. Zij kunnen optreden als opdrachtgever en financier. Ook bestaat de mogelijkheid om relevantiecriteria op te nemen die aansluiten op de onderwerpen uit een kennisagenda. In dat laatste geval zullen we ook relevantiecriteria hanteren die

specifiek gelden voor het programma. Zo bieden we ook ruimte voor voorstellen die geen deel uit maken van een kennisagenda.

Kennis voor gemeenten en lokale zorgpartijen

De nieuwe rol van gemeenten kwam al eerder aan bod. Maar er valt meer over te zeggen. Gemeenten, regionale en lokale zorgpartijen krijgen steeds meer te maken met vragen die met onderzoek beantwoord kunnen worden. Gemeenten beschouwen de zorgsector, en de vragen die daarmee samenhangen, steeds meer als één geheel met het sociale domein. Dit leidt tot kansen, maar brengt ook risico's met zich mee. Uiteraard willen gemeenten en zorgpartijen meebepalen welke kennis er wordt ontwikkeld. Tegelijk willen kennisinstituten meer bijdragen aan de oplossing van regionale maatschappelijke vraagstukken. ZonMw wil ook in dat speelveld graag de positie innemen van onafhankelijke partij die de rol van kennisprogrammeur op zich neemt. Wij hebben immers een schat aan kennis en ervaringen opgebouwd die voor lokale en regionale partijen van grote waarde kan zijn. Over de rol die ZonMw in de regionale kennisontwikkeling kan spelen, gaan we met de

betrokken partijen in gesprek. Een bewezen effectief instrument is bijvoorbeeld het inzetten van academische werkplaatsen. Als we de rol van programmeur voor regionale kennisontwikkeling op ons nemen, heeft dat uiteraard invloed op de ontwikkeling en uitvoering van nieuwe en lopende ZonMw-programma's: in verschillende programma's zal regionale programmering (met professionals en beleidsmakers uit de regio) dan een plaats krijgen. Verder zullen we de uitwisseling van kennis tussen regio's bevorderen en vertegenwoordigers van 'de regio' opnemen in programmacommissies of gebruikersgroepen. Ook het bedrijfsleven is een veldpartij waarvoor ZonMw programmeert, in interactie met topsectoren als Life Sciences and Health (LSH), Creatieve Industrie, Agri & Food en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen.

Impact versterken

Het onderzoek dat wij financieren moet impact hebben. Dáár is het ons om te doen. Impact kent verschillende verschijningsvormen. De uitkomsten van onderzoek stellen beleidsmakers in staat beter afgewogen keuzes te maken en hun beleid goed te onderbouwen. Op die manier leveren wij een bijdrage aan het voeren van effectief overheidsbeleid gericht op de grote thema's van nu: kostenbesparing, de kwaliteit van de zorg en de kwaliteit van leven. Kijkend naar het veld, betekent impact dat de resultaten van onderzoek het onderwijs en de praktijk bereiken: de artsen en andere behandelaars, verpleegkundigen, verzorgenden, patiënten en cliënten, en de zorgprofessionals die in opleiding zijn. Het gaat er immers om dat nieuwe inzichten zich vertalen in andere behandelingen en werkwijzen in de zorg. Alleen zó wordt zorg doelmatiger en kent de zorg betere uitkomsten voor de patiënt of cliënt. Vooral bij programma's die expliciet resultaten moeten opleveren die direct worden toegepast, zal ZonMw vaker vragen om op voorhand een schatting te maken van de kosten en baten die daarmee zijn

gemoeid. Denk aan programma's om de zorg goedkoper of doelmatiger te maken, de kwaliteit van zorg te verbeteren, preventie van ziektelast te vergroten of aan programma's die gezondheidswinst moeten opleveren.

Tot slot levert onderzoek vaak interessante aanknopingspunten op voor nieuw onderzoek: succesvolle innovaties zijn bijna altijd het resultaat van de cumulatie van kennis en inzichten. Soms wordt vergeten dat wetenschappelijke doorbraken het gevolg zijn van een langdurige estafetteploeg, waarbij wetenschappers keer op keer het stokje aan elkaar hebben doorgegeven. Goed voorbeeld van onderzoek dat impactverhogend werkt is het zogenoemde translationele gezondheidsonderzoek, onderzoek dat tot doel heeft veelbelovende experimentele bevindingen in het laboratorium naar de mens toe te brengen (*first-in-man studies*).

Met de beleidslijn *Impact versterken* geven we een vervolg aan het speerpunt *Investeren in kennisbenutting* uit ons vorige beleidsplan. De mogelijkheden die internet biedt, willen we beter benutten.

ZonMw

... trekt meer dan ooit gevolg uit het feit dat onderzoek en toepassing onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Daarom zorgen we ervoor dat zij elkaar constant beïnvloeden.

De gezondheidszorg kent verschillende zogeheten kennispleinen voor professionals. We willen dat deze digitale platforms zich verder ontwikkelen, zo mogelijk aansluitend op samenwerkingsverbanden, zoals de academische werkplaatsen. Te veel kennis blijft nu nog hangen in de hoofden van projectleiders en onderzoekers. We vragen hen om deze verborgen schatten via kennispleinen te ontsluiten. Verder gaan we er hard aan werken om de samenwerking tussen onderwijs, onderzoek, beleid en praktijk te verbeteren. De resultaten van praktijkgericht onderzoek kunnen beter door het onderwijs (regulier en na-en bijscholing) benut worden dan nu het geval is. Er moet een infrastructuur komen die het uitwisselen van kennis en ervaringen ondersteunt. Dat is nodig om de zorg meer innovatie *minded* te maken. Verder verwachten we veel van *open access*, waarbij publicaties voor iedereen gratis toegankelijk. *Open access* is een eis die ZonMw stelt aan projecten en ook op andere manieren stimuleren wij de vrije bekendmaking van onderzoeksresultaten. We gaan projecten ook monitoren op factoren die impact bevorderen, zoals interactie en samen-

werking tussen onderzoekers en kennisgebruikers, oplevering van kennisproducten, gerichte communicatie, implementatieactiviteiten en cofinanciering.

Tot slot: ZonMw blijft samenwerkingsvormen als academische werkplaatsen, consortia en kennisnetwerken ondersteunen. Het blijken uitstekende manieren om gebruikers en ontwikkelaars bij elkaar te brengen en daarmee de interactie vorm te geven. Een randvoorwaarde voor het opzetten van onderzoek dat impact heeft.

3

Nieuwe werkwijzen

Als innoveren je kernactiviteit is, ligt het voor de hand om ook in eigen huis kritisch rond te blijven kijken om te bezien waar er zaken beter kunnen. Dat hebben we de afgelopen beleidsperiode gedaan en daar gaan we mee door. Zo blijven we streven naar minder *research waste* en nemen we opnieuw ons aanvraag- en beoordelingsproces onder de loep. Verder gaan we de dienstverlening aan subsidieaanvragers verbeteren. We willen hen een beter inzicht bieden in het grote aantal programma's dat bij ZonMw loopt en hen helpen bij het indienen van aanvragen. Waar mogelijk gaan we de procedures korter maken.

We sluiten bij dit onderwerp ook aan bij de NWO-strategie, waarin *best practices* binnen en buiten NWO worden onderzocht en bij alle onderdelen van NWO worden ingevoerd. We blijven oog houden voor vernieuwing van werkwijzen en methodieken van onderzoek en programmering.

Ook zullen we vaker kiezen voor andere manieren van presenteren dan in de gebruikelijke rapportvorm. Denk aan interactieve webinars, TEDx-events, flitspresentaties en andere (vaak multimediale) middelen.

ZonMw

... gaat sneller werken: we willen met onze programma's beter inspelen op de actualiteit en de tijd tussen de *call* en de start van een programma terugbrengen.

... wil nieuwe, aansprekende presentatievormen inzetten om kennis te verspreiden.

... gaat de dienstverlening aan onze relaties verbeteren, door de mogelijkheden van digitale media en middelen beter te benutten.

4

SAMENVATTING

ZORG VERANDERT

HOOFDLIJNEN

NIEUWE WERKWIJZEN

FINANCIERING

Financiering

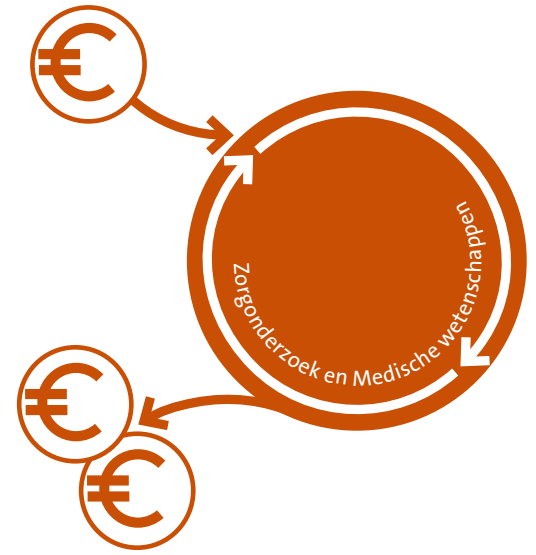
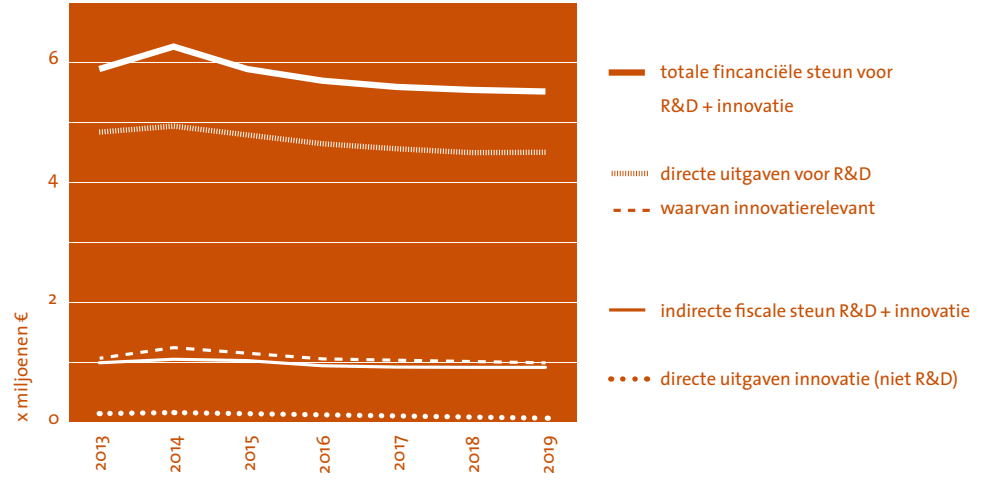
De zorg en gezondheid vormen een belangrijke maatschappelijke en economische sector, die tegelijk bijzonder kennisintensief is. Daarom is het essentieel dat er voldoende geld beschikbaar is voor zorgonderzoek en innovatie. Dat is nu niet het geval. Daarom pleit ZonMw ervoor om de budgetten voor R&D te verhogen, immers: onderzoek en innovatie in de zorg lonen. Elke euro betaalt zich drie keer terug, zo wijst een studie van ZorgmarktAdvies uit. Dat de budgetten nu te krap zijn, leidt tot ongewenste situaties. Zo hebben met name voorstellen voor fundamenteel gezondheidsonderzoek op dit moment een zeer lage honoreringskans. Dat is schrijnend, zeker voor wie zich realiseert dat het Nederlandse gezondheidsonderzoek internationaal de naam heeft excellent te zijn. Daarom pleiten we voor een groei van de middelen voor fundamenteel gezondheidsonderzoek. De Nationale Wetenschapsagenda bevat, zoals eerder opgemerkt, een enorme schat aan kennisvragen op medisch en gezondheidsgebied. Niet voor niets is een groot aantal routes van deze agenda gewijd aan onderwerpen die nauwe raakvlakken hebben met gezondheid. Meer R&D-budget voor de sector zorg en gezondheid

is niet alleen nodig, er is ook voldoende maatschappelijk draagvlak voor. Als Nederlanders honderd miljoen euro mogen verdelen over de wetenschap, dan krijgt het onderzoek naar gezondheidszorg daarvan 50 miljoen euro. Dat blijkt uit recent onderzoek van het Rathenau instituut. Om meer geld beschikbaar te krijgen voor onderzoek, pleit ZonMw ervoor dat er een vast percentage van het zorgbudget aan praktijkgericht R&D wordt besteed. Cofinanciering kan in dit verband uitkomst bieden. Budgetten van de overheid en gelden van zorgverzekeraars kunnen bijvoorbeeld samengevoegd worden. ZonMw bedacht hier eerder een methodiek voor, waarbij sprake is van zogeheten *revolverende fondsen*. Daarnaast bieden *health impact bonds* goede mogelijkheden om private investeerders, zorgverleners, zorgverzekeraars en ministeries gezamenlijk te committeren aan innovatie in de zorg. Voor elke euro die gericht in onderzoek wordt geïnvesteerd komt veel terug. Tot slot benadrukken we het belang van zorgevaluatie: met dit type onderzoek kunnen we duidelijk maken dat investeren in onderzoek een meer dan gezond rendement oplevert.

Maatschappelijk draagvlak
verdeling wetenschappelijk budget

Directe en indirecte financiële steun voor R&D en innovatie. Bron: Rathenau Instituut

ZonMw is de Nederlandse organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie. Als intermediair tussen maatschappij en wetenschap werkt ZonMw aan de verbetering van preventie, zorg en gezondheid door het stimuleren en financieren van onderzoek, ontwikkeling en implementatie. ZonMw staat voor kennisvermeerdering, kwaliteit en vernieuwing in het gezondheidsonderzoek en de zorg. De organisatie bestrijkt het hele spectrum van fundamenteel gezondheids- onderzoek tot en met de praktijk van de zorg – van preventieve en curatieve gezondheidszorg tot en met de jeugdzorg. ZonMw heeft als hoofdpodrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

Redactie:

Wout Joling, Ramon van der Maas, Margriet de Jong

Tekst:

Ton Smits

Vormgeving:

Ontwerpstudio Spanjaard

Druk:

Quantes

04-05-2016

© 2016 ZonMw

Alle rechten voorbehouden. Het is toegestaan teksten uit deze publicatie te gebruiken in niet-commerciële publicaties, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

ISBN/EAN 9789057631467

2016/5/500/SA

De zorg verandert razendsnel. Inhoudelijk, maar ook in technisch, maatschappelijk en economisch opzicht. En daarmee verandert ook de manier waarop we de zorg via onderzoek en innovatie vooruit helpen. We weten steeds meer, maar we weten ook heel veel nog niet: waar moeten we de komende jaren met onderzoek en ontwikkeling onze pijlen op richten? En hoe zorgen we ervoor dat die nieuwe kennis aansluit bij de vragen uit het veld? Daarover gaat dit beleidsplan, dat loopt van 2016 tot 2020. Het beschrijft hoe ZonMw als stimulator van gezondheidsonderzoek en innovatie effectief kan bijdragen aan het doelmatiger maken van de zorg, mét oog voor wetenschappelijke vernieuwing en de ontwikkeling van kennis over gezondheid en zorg in Nederland.

ZonMw stimuleert
gezondheidsonderzoek en
zorginnovatie

Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
info@zonmw.nl
www.zonmw.nl

